

Allochtonen, geweld en veiligheid



Redactioneel

Jan Blommaert

Redactielid en docent aan de Vakgroep Afrikaanse talen en culturen, Universiteit Gent

Veiligheid is één van de centrale themata in de campagnes voor de Moeder van Alle Verkiezingen in juni dit jaar. Het thema heeft alles wat daarvoor nodig is. Men kan er kort en krachtig over praten, het klinkt vaak als een goed verhaal, en men kan de indruk wekken dat het om een enorm en zwaarwichtig thema gaat. In een periode waarin voor politici het adagium geldt 'krijg uw smoel op tv' en waarin terzelfder tijd de televisietijd zeer duur is en slechts in kleine beetjes

kan verworven worden, is veiligheid zo'n dankbaar thema dat zelfs burgemeester Catrysse van De Haan en schepen Backx van Mechelen er nationale mediafiguren kunnen door worden.

In de veiligheidshype zit een nefaste lijn. Om dit te illustreren moet ik een aantal recente evenementen samennemen. Achtereenvolgens bespreek ik het zogenaamde Rapport-Vermeersch over het verwijderingsbeleid; de verdwijning en zelfmoord van Rik D'hondt, het voorstel voor de oprichting van een internaat voor criminele jongeren in Mechelen, en ten slotte de demonstraties van allochtone jongeren naar aanleiding van het neerschieten van een Marokkaanse boef te Gent. Doorheen deze disparate dingen loopt een rode draad: vertrekkend van de 'veiligheidsproblematiek' krijgen we telkens een visie op geweld waarbij de oorzaak volledig bij allochtonen wordt gelegd.

Geweld wordt geracialiseerd

Laten we beginnen bij het Rapport-Vermeersch. In de nasleep van de zaak-Sémira Adamu werd een commissie van deskundigen opgericht voor het evalueren en bijsturen van de uitwijzingsprocedures. Sémira Adamu was

immers overleden tijdens het vervoer naar Togo nadat de begeleidende rijkswachters haar verzet hadden gesmoord met een kussentje op de mond. Ze was het slachtoffer van onzorgvuldig toegediend geweld vanwege de ordediensten. Het Rapport-Vermeersch kwam na drie maanden onderzoek tot een wel erg merkwaardige conclusie: het probleem van geweld bij de verwijdering is het geweld van de asielzoekers, niet dat van de ordediensten. De herziening van de procedures van uitwijzing is dan ook een overzicht geworden van technieken waarmee asielzoekers minder verzet kunnen plegen tegen hun uitwijzing. De Commissie-Vermeersch, die naast een drietal professoren bestond uit rijkswachters en luchtvaartmensen en die in haar onderzoek geen enkel gesprek heeft gevoerd met asielzoekers, is erin geslaagd de beschuldigde te transformeren tot het slachtoffer en omgekeerd.

De verdwijning van Rik D'hondt, de directeur van het fel belaagde centrum voor asielzoekers van De Haan, gaf aanleiding tot wilde speculaties. D'hondt was immers verdwenen terwijl hij herrieschoppers uit het Oostblok naar het station van Oostende vervoerde. En lag het niet voor de hand dat die asielzoekers, die van nature criminogene elementen zijn, Rik D'hondt wellicht omgebracht hadden? Niet enkel burgemeester Catrysse stelde die vraag; de suggestie was aanwezig in de mediaberichtgeving en werd door de nevenschikking van een onrustwekkende verdwijning en de aanwezigheid van asielzoekers door veel mensen spontaan gemaakt. Dat associatieve automatisme werd bruusk en ruw

Het Rapport-Vermeersch kwam tot een vreemde conclusie: het probleem van geweld bij de verwijdering is het geweld van de asielzoekers, niet dat van de ordediensten.

zoekers, niet dat van de ordediensten. De herziening van de procedures van uitwijzing is dan ook een overzicht geworden van technieken waarmee asielzoekers minder verzet kunnen plegen tegen hun uitwijzing. De Commissie-Vermeersch, die naast een drietal professoren bestond uit rijkswachters en luchtvaartmensen en die in haar onderzoek geen enkel gesprek heeft gevoerd met asielzoekers, is erin geslaagd de beschuldigde te transformeren tot het slachtoffer en omgekeerd.

in vraag gesteld toen bleek dat Rik D'hondt zelfmoord had gepleegd en dat de sfeer die vanuit de goegemeente rond zijn asielcentrum geschapen werd hier wellicht een oorzaak voor was. Maar de associatie was er: de sociaal-psychologische logica gebod ons meteen een causaal verband te leggen tussen asielzoekers en geweld.

Op 5 maart berichtte het radiojournaal dat de stad Mechelen beslist had vijftig miljoen uit te trekken voor een internaat voor criminele jongeren. In dat internaat zou de 'harde kern' van de jeugdboefjes heropgevoed worden; ze zouden er orde en tucht leren en een beroepsopleiding krijgen. Het ging volgens de *Mechelse schepen Backx uitsluitend om allochtone jongeren*. Meteen werd in de media een blik bespiegelingen over migranten en onveiligheid opengetrokken. Rechts juichte, want hier kwam de langverwachte strafkolonie voor Maghrebijns tuig. Elders stelde men vragen over het feit dat het hier enkel om allochtonen ging en protesteerde men tegen het uiterst repressieve karakter van zo'n maatregel. Interessant is dat het hier in wezen om een goed voorstel ging. Ingekaderd in een ruimer pakket maatregelen komt het neer op een interculturalisering van de Bijzondere Jeugdzorg, wat vanuit de sector al lang wordt gevraagd. Maar het hele voorstel werd meteen op het spoor geplaatst van 'migranten-enveiligheid' en het werd vrijwel uitsluitend vanuit dat perspectief besproken.

In alle drie deze gevallen valt op hoe de *haast automatische associatie van geweld met vreemdelingen* gepaard gaat met verzachtende retoriek. De Commissie-Vermeersch liet haar technologisering van het rijkszwachtgeweld vergezeld gaan van een 'ethische verantwoording' waarin zij haar sympathie uitsprak voor de dompelaars uit de derde wereld. Cartryse beklemtoont steeds dat hij niets tegen de asielzoekers zelf heeft, maar dat zijn kustgemeente grotere belangen in het gedrang ziet komen omwille van hun aanwezigheid. En in Mechelen stelt men dat er slechts 'twee of drie' autochtone boefjes zijn, en dat de beklemtoning van allochtone jongeren daarom ook geen kwestie is van vooroordelen, maar van feiten.

Nu een laatste punt. Eind februari werd in Gent een 17-jarige Marokkaan doodgeschoten door een rijkswachter. De jongen was voortvluchtig, reed met een gestolen wagen, droeg een pistool en had een strafblad om u tegen te zeggen. Niet meteen een held of rolmodel voor allochtone jongeren. Maar zijn dood lokte hevige en spontane protestacties uit bij jonge migranten. Hetzelfde gebeurde enige tijd geleden na het neerschieten van de Marokkaanse drugsdealer Charki in Molenbeek. Ook daar kreeg men allochtone 'gut-reactions' op straat. De reden is niet, zoals sommigen suggereren, dat deze jongeren opgeruid worden door allochtone maffiosi of door extreemlinks. *Evenmin willen deze jongeren het curriculum vitae van de boeven goedpraten*. De reden is de afnemende tolerantie voor racisme en discriminatie bij migrantenjongeren, die ervoor zorgt dat steeds 'kleinere' feiten aanleiding geven tot steeds heviger reacties. Het neerschieten van de jongeman was voor hen een zoveelste geval van disproportioneel geweld tegen allochtonen vanwege de ordediensten, gebaseerd op wat zij aanvoelen als een a priori criminalisering van de hele allochtone jeugd.

Het punt is dat de automatische associatie tussen vreemdelingen en geweld voor de autochtonen vanzelfsprekend kan zijn, maar door de allochtonen zelf wordt ervaren als de kern van hun huidige problematiek. De criminalisering van vreemdelingen in onze samenleving wordt door hen ervaren als een *fundamenteel onrecht dat steeds minder getolereerd wordt* en dat kan onthaald worden op steeds heftiger reacties. In de mate dat men van deze associatie tussen geweld en vreemdelingen de kern van de veiligheidsproblematiek maakt en hiervan op zijn beurt de kern van de verkiezingspropaganda maakt, mag men hommeles verwachten. Een electorale lawine van gratuite uitspraken over allochtonen, geweld en onveiligheid, eventueel gevolgd door een verkiezingsoverwinning voor *law and order*-rechts, zou een écht migrantenprobleem kunnen worden.